

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΓΝΩΣΤΟ.

A1.

Κανείς πραγματικά δεν τιμωρεί αυτούς που αδικούν έχοντας το νου του σ'αυτό και εξαιτίας αυτού, ότι δηλαδή διέπραξε αδίκημα, εκτός αν κάποιος τιμωρεί ασυλλόγιστα όπως ακριβώς ένα θηρίο. όποιος όμως επιδιώκει να τιμωρεί με σύνεση, δεν τιμωρεί για αδίκημα που διαπράχθηκε στο παρελθόν – γιατί αυτό που έγινε δεν μπορεί να το κάνει μην έχει γίνει -, αλλά για το μέλλον, για να μην αδικήσει ξανά ούτε ο ίδιος ούτε κάποιος άλλος, που είδε ότι αυτός έχει τιμωρηθεί. Και, επειδή έχει τέτοια σκέψη, πιστεύει ότι η αρετή είναι δυνατόν να διδαχθεί. Τιμωρεί λοιπόν για αποτροπή. Αυτή, λοιπόν, την γνώμη έχουν όλοι όσοι, βέβαια, τιμωρούν(για να βρουν το δίκιο τους) και στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή. Τιμωρούν, λοιπόν, για να βρουν το δίκιο τους και για να διορθώσουν όποιους τυχόν νομίζουν ότι αδικούν και οι άλλοι άνθρωποι και προπάντων οι Αθηναίοι, οι συμπολίτες σου. Επομένως, σύμφωνα με αυτόν τον συλλογισμό και οι Αθηναίοι είναι από εκείνους που θεωρούν ότι η αρετή μπορεί να αποκτηθεί και να διδαχθεί.

B1.

Στην ενότητα αυτή ο Πρωταγόρας υποστηρίζει ότι η τιμωρία είναι ένας τρόπος σωφρονισμού και όχι μέσο εκδίκησης για το σφάλμα του αδίκου. Η ποινή, λοιπόν, έχει παιδευτικό και όχι κατασταλτικό σκοπό, σωφρονιστικό, αφού δεν παίρνει τη μορφή ανταπόδοσης για το αδίκημα που διαπράχθηκε, αλλά αποσκοπεί στη μετάδοση και απόκτηση ηθικών αρχών που θα οδηγήσουν τον παραβάτη στην κατάκτηση της αρετής. Άρα, στην ενότητα αυτή απορρίπτονται τα κίνητρα της ανταπόδοσης και αντεκδίκησης.

Η θεώρηση του Πρωταγόρα για τη λειτουργία της ποινής ως μέσο σωφρονισμού ήταν ριζοσπαστική, αφού μόνο στα νεώτερα χρόνια έχει αναχθεί σε αρχή δικαίου. Ο σοφιστής, λοιπόν, απορρίπτει, ως κίνητρα της ποινής την ανταπόδοση και την εκδίκηση παραμερίζοντας έτσι τον κατασταλτικό χαρακτήρα της. Αντίθετα, σύμφωνα με την κοινή αντίληψη της εποχής του, σκοπός της ποινής ήταν η τιμωρία η ικανοποίηση του παθόντος ή των συγγενών του και η αποκατάσταση της ηθικής τάξης. Η στάση των ανθρώπων που αδικούνται είναι δικαιολογημένη, αν αναλογιστούμε τον πόνο και την αγανάκτηση τους. Άλλωστε, κατά την αρχαιοελληνική αντίληψη ήταν το μέγιστο παράπτωμα η ύβρις, αφού συνιστούσε πρόκληση και ασέβεια, προπάντων κατά του θείου. Επομένως, η παραδειγματική τιμωρία όσων περιέπεπταν σε αδικήματα ήταν θεάρεστο έργο και λειτουργούσε ως μέσο αποκατάστασης της ηθικής τάξης, που διέπει τον κόσμο. Στη σύγχρονη όμως εποχή, η επιβολή της ποινής είναι καθαρά μια παιδευτική διαδικασία, σύμφωνη με τις αρχές του ανθρωπισμού και της δημοκρατικής υφής της κοινωνίας.

Καταλαβαίνουμε, λοιπόν, πως η άποψη του Πρωταγόρα για το σκοπό της ποινής αποτελούσε πραγματικό νεοτερισμό για την εποχή του και συγκλίνει με την άποψη του Ιταλού διαφωτιστή Τσεζάρε Μπεκαρία, ο οποίος στο δοκίμιό του «Περί εγκλημάτων και Ποινών» είχε διατυπώσει τρεις βασικές θέσεις για το σκοπό της ποινής και το νόημα της απονομής δικαιοσύνης. Έτσι, υποστήριζε ότι σκοπός της ποινής δεν είναι η εκδίκηση, αλλά ο σωφρονισμός εκείνου που διέπραξε το αδίκημα και ο παραδειγματισμός των άλλων. Καταλαβαίνουμε,

λοιπό, πως η άποψη του σοφιστή είναι ιδιαίτερα ρηξικέλευθη για την εποχή του.

B2

Ο Πρωταγόρας παρουσιάζει το σύστημα αγωγής των νέων της Αθήνας, στα πλαίσια της προσπάθειάς του να πείσει για το διδακτό της πολιτικής αρετής. Έτσι, η εκπαίδευση σε όλες τις φάσεις της (προσχολική – σχολική – ανώτερη) στοχεύει στην ηθική διαπαιδαγώγηση του νέου και αργότερα του πολίτη. Στην ενότητα αυτή ο σοφιστής, περιγράφοντας το εκπαιδευτικό σύστημα της αθηναϊκής δημοκρατίας αναφέρεται και στους φορείς που την παρέχουν. Ένας από αυτούς και ο κυριότερος από όλους είναι η ίδια η πόλη, η οποία επισφραγίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Στον Πρωταγόρα «η πόλη τους αναγκάζει να μάθουν τους νόμους και να ζουν σύμφωνα με αυτούς ... η δικαιοσύνη ξαναβάζει τον παραβάτη στην ευθεία». Η πόλη είναι εκείνη, η οποία διαμορφώνει με τους σωστούς νόμους της το ήθος των πολιτών και ρυθμίζει τη συμπεριφορά τους έτσι ώστε να αποκτήσουν την πολιτική αρετή. Είναι εκείνος ο παράγοντας, ο οποίος συντελεί στη δημιουργία ελεύθερων και δημοκρατικών πολιτών, που είχαν επίγνωση του εαυτού τους, του προσορισμού τους και του χρέους τους. Στην προσπάθεια μιας πόλης όμως να διαμορφώσει υπεύθυνους και καλλιεργημένους πολίτες με ακέραιο χαρακτήρα και υψηλό φρόνημα, σημαντικό ρόλο παίζει και η ποινή ως μέσο της ηθικής διαπαιδαγώγησης. Οι πολίτες λογοδοτούν για τις πράξεις του σε όλη τη διάρκεια της θητείας τους σε κάποιο δημόσιο αξίωμα και τιμωρούνται βέβαια, για αυτές από τους νόμους της πόλης, όταν διαπιστωθεί παράβαση των καθηκόντων τους. Η «πόλις», κατά το σοφιστή, σε όσους παρανομούν, δηλαδή σε όσους δεν υπακούουν στους κοινούς νόμους, επιβάλλει τιμωρίες, τις λεγόμενες «ευθύνες». Ο σοφιστής με άκρως θριαμβευτικό τόνο όπως διαφαίνεται μέσα από την ρητορική ερώτηση «Εκπλήττεσαι και απορροείς», δείχνει την πεποίθησή του ότι νίκησε στον αγώνα λόγου με το Σωκράτη, αφού του απέδειξε ότι η αρετή μπορεί να διδαχθεί.

B3.

Εισαγωγή σχολικού βιβλίου στον « Πρωταγόρα» σελ. 57: « Αντίθετα, δεν διστάζει...η αναζήτηση της αλήθειας.»

B4.

α. _ήγου̅νται, αποτροπῆς, ἔχων,συμβουλευόντος, θείη.

β. απόπειρα, πείραμα, άπειρος, πειρασμός, έμπειρος.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΔΙΔΑΚΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
Δημοσθένους, Προς Καλλικλέα, 1-2

1. Μετάφραση

Δεν υπάρχει λοιπόν, άνδρες Αθηναίοι, τίποτα πιο δυσάρεστο απ' το να τύχεις γείτονα πονηρό και πλεονέκτη, όπως ακριβώς έτυχε τώρα σ' εμένα. Επειδή δηλαδή ο Καλλικλής επιθυμεί τα χωράφια μου, συκοφαντώντας με με έφερε σε τέτοια κατάσταση, ώστε πρώτα έβαλε τον ξάδερφό του να διεκδικήσει τα κτήματά μου και, ενώ ξεσκεπάστηκε φανερά και επικράτησα εγώ της σκευωρίας τους, πέτυχε πάλι να εκδώσει ερήμην δυο αποφάσεις διαιτητών εναντίον μου, τη μια ο ίδιος με χίλιες δραχμές και την άλλη βάζοντας αυτόν εδώ τον αδερφό του, τον Καλλικράτη. Σας παρακαλώ λοιπόν όλους να με ακούσετε, όχι γιατί νομίζω πως θα μπορέσω ο ίδιος να μιλήσω (με επιτυχία), αλλά για να καταλάβετε καλά οι ίδιοι απ' τα ίδια τα γεγονότα ότι συκοφαντούμαι κατάφωρα.

2.

- άνδρες = άνερ
- έπιθυμήσας = έπιθυμήσαντα
- έξελεγχθεις = έξελεγθεισι(v)
- έαυτοῦ = έαυτῶν ή σφῶν αὐτῶν
- μου = έμε, με

3.

- τυχεῖν = τύχωσι
- συμβέβηκεν = συμβήσεται
- έξελεγχθεις = έξελέγθητι
- άκούσαι = άκούσαι
- είπειν = είπέ

4.

- έμοι: αντικείμενο στο ρήμα συμβέβηκε
- έπιθυμήσας: αιτιολογική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος διατέθηκεν
- δραχμῶν: γενική της αξίας στο την μεν
- Καλλικράτην: επεξήγηση στο άδελφόν
- αὐτῶν: κατηγορηματικός προσδιορισμός στο πραγμάτων

5.

- «ώστε...χωρίων» = Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, εισάγεται με το σύνδεσμο ώστε, εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει αποτέλεσμα πραγματικό. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει αποτέλεσμα (συμπέρασμα)
- «έξελεγχθεις δε...Καλλικράτην» = Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, συνδέεται με την προηγούμενη πρόταση με το δε εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει αποτέλεσμα πραγματικό. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει αποτέλεσμα (συμπέρασμα)

- «ἴν' ὑμεῖς...καταμάθητε» = Δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση, εισάγεται με το σύνδεσμο ἵνα εκφέρεται με υποτακτική, γιατί δηλώνει σκοπό προσδοκώμενο. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει σκοπό
- «ὅτι φανερώς συκοφαντοῦμαι» = Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση, εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι, γιατί δηλώνει αντικειμενική κρίση, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό. Λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα καταμάθητε